

Sygn. akt I UK 357/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 czerwca 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda (przewodniczący)

SSN Zbigniew Hajn

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania G. P.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T.
o rentę z tytułu niezdolności do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 24 czerwca 2015 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 14 stycznia 2014 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 30 maja 2012 r. Sąd Okręgowy w T. oddalił odwołanie G. P. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w T. z dnia 21 listopada 2011 r. odmawiającej przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy.

W sprawie ustalono, że wnioskodawca (ur. 11 marca 1978 r.), posiadający wykształcenie podstawowe, przez okres 5 lat (od 2006 r.) zatrudniony był jako telemarketer. Od dnia 1 października 2003 r. pobiera rentę socjalną przyznaną na stałe. Orzeczeniem z dnia 14 września 2011 r. lekarz orzecznik Zakładu orzekł, że wnioskodawca jest całkowicie trwale niezdolny do pracy, a niezdolność ta istnieje od dzieciństwa. Komisja lekarska orzeczeniem z dnia 9 listopada 2011 r. stwierdziła, że jest on całkowicie niezdolny do pracy, przy czym niezdolność ta powstała od 3 roku życia. Biegli sądowi specjaliści z zakresu neurologii, kardiologii i chirurgii ortopedii rozpoznali u wnioskodawcy zanikowy zanik mięśni kończyn dolnych i górnych ze znacznym upośledzeniem ogólnej sprawności ruchowej, zwłaszcza chodu, przebyte złamanie kości udowej, nadciśnienie tętnicze z nieznacznym przerostem mięśnia sercowego i okresowymi zaburzeniami rytmu serca, które powodują całkowitą, trwałą niezdolność do pracy od dzieciństwa z powodu rdzeniowego postępującego zaniku mięśni. W ocenie biegłych, pięcioletni okres świadczenia pracy w charakterze telemarketera świadczy, że wnioskodawca akceptował ten rodzaj zatrudnienia, którego podjęcia nie wykluczała całkowita niezdolność do pracy. Natomiast rozpoznawane u niego problemy krążeniowe przebiegają z niewielkim przerostem mięśnia sercowego i nie powodują niewydolności krążenia.

Przy takich ustaleniach Sąd Okręgowy uznał, że wnioskodawca nie spełnia warunku z art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm., dalej jako ustawa o emeryturach i rentach), gdyż istniejąca u niego od dzieciństwa całkowita niezdolność do pracy nie uległa pogorszeniu w okresie zatrudnienia. Jak bowiem wynika z opinii biegłych, postępujące u wnioskodawcy problemy zdrowotne wpisane są w naturę rdzeniowego zaniku mięśni, a przymusowy siedzący tryb życia i konieczność poruszania się na wózku inwalidzkim stały się konsekwencjami choroby.

Wyrokiem z dnia 14 stycznia 2014 r. Sąd Apelacyjny oddalił apelację wnioskodawcy od powyższego wyroku.

Sąd drugiej instancji podkreślił, że w sytuacji wnioskodawcy niezbędne jest ustalenie, czy w okresach wskazanych w art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i

rentach, nastąpiło istotne pogorszenie stanu jego zdrowia i to także w ramach tego samego stopnia niezdolności do pracy. Po uzupełnieniu materiału dowodowego sprawy opinią kolejnego zespołu biegłych z zakresu neurochirurgii-neurotraumatologii, ortopedii-traumatologii oraz kardiologii, Sąd drugiej instancji stanął na stanowisku, że rozpoznane u wnioskodawcy schorzenia, tj. rdzeniowy zanik mięśni, napadowe zaburzenia rytmu, nadciśnienie tętnicze w wywiadzie, przebyte i wygojone złamanie trzonu kości udowej lewej leczone operacyjnie w 1987 r. oraz złamanie kości szyjki udowej lewej w 2001 r. powodują całkowitą niezdolność do pracy, jednak jego stan zdrowia nie uległ pogorszeniu w okresie zatrudnienia od 20 stycznia 2006 r. do 31 stycznia 2011 r. Biegli stwierdzili bowiem, że pojawienie się nowych lub nasilenie się istniejących dolegliwości subiektywnych, głównie związanych z wtórnymi zmianami w kręgosłupie piersiowym i wyrównawczymi zmianami w odcinku szyjnym i lędźwiowo-krzyżowym, nie doprowadziło do istotnego pogorszenia stanu zdrowia wnioskodawcy zarówno w układzie ruchu, jak i w układzie krążenia. Z uwagi na zgodność opinii głównych i uzupełniających dwóch zespołów biegłych, którzy dokonali oceny stanu zdrowia wnioskodawcy i stopnia jego niezdolności do pracy przy uwzględnieniu wieku, kwalifikacji zawodowych i stopnia zaawansowania rozpoznanych schorzeń, Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego z zakresu medycyny pracy.

W konsekwencji Sąd drugiej instancji - przyjmując, że stan zdrowia wnioskodawcy nie uległ pogorszeniu w okresie zatrudnienia - uznał, iż nie spełnia on wymienionego w art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach warunku przyznania prawa do świadczenia rentowego.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku wnioskodawca zarzucił: I. naruszenie prawa materialnego, a to art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach, przez bezzasadne uznanie, że wnioskodawca nie wyczerpuje przesłanek orzeczenia renty z tytułu niezdolności do pracy, w szczególności poprzez bezzasadne przyjęcie, że pojawienie się nowych i nasilenie dotychczasowych schorzeń w okresie zatrudnienia, tj. od 20 stycznia 2006 r. do 31 stycznia 2011 r. w postaci zmian w kręgosłupie na odcinku piersiowym, lędźwiowo-krzyżowym i szyjnym nie jest pogorszeniem stanu zdrowia, który wystąpił w okresie w przepisie

tym wskazanym oraz bezpodstawnie uznanie, że pogorszenie stanu zdrowia w okresie świadczenia pracy, niewynikające z warunków tej pracy, a jedynie z dalszego postępu choroby nie stanowi o realizacji przesłanki z art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy; II. naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na wynik sprawy, a to art. 217 § 1 i 3 k.p.c. wyrażające się w bezpodstawnym oddaleniu wniosku dowodowego o powołanie biegłego z zakresu medycyny pracy, podczas gdy podane okoliczności, na które biegły taki był wnioskowany, w tym określenie możliwości odwołującego się do dalszego świadczenia pracy w charakterze telemarketera mają zasadnicze znaczenie dla wykazania nabycia uprawnienia do renty, a nie są one tożsame i nie pokrywają się z przedmiotem badania zespołów biegłych powołanych przez Sąd.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie roszczenia, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga kasacyjna okazała się usprawiedliwiona.

Przepis art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach ustanawia jeden z warunków nabycia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, wymagając, aby powstała ona w okresach w przepisie tym wskazanych. W judykaturze Sądu Najwyższego przyjmuje się, że pogorszenie istniejącej przed podjęciem zatrudnienia niezdolności do pracy w ramach danego jej stopnia uzasadnia prawo do renty, gdy po pierwsze - powstało w okresach wskazanych w art. 57 ust. 1 pkt 3 powołanej ustawy oraz po drugie - spowodowało autonomicznie utratę zdolności do wykonywania pracy w dotychczasowym zakresie (por. wyroki z dnia 17 stycznia 2002 r., II UKN 709/00, OSNP 2003 nr 20, poz. 497; z dnia 19 lutego 2002 r., II UKN 115/01, OSNP 2003 nr 24, poz. 598 oraz z dnia 6 sierpnia 2014 r., II UK 513/13, LEX nr 1539469). O istotnym pogorszeniu stanu zdrowia uzasadniającym prawo do świadczenia rentowego można zatem mówić także wówczas, gdy następstwa postępującego schorzenia istniejącego przed podjęciem zatrudnienia i powodującego całkowitą niezdolność do pracy, powstałe w okresach wymienionych

w art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach, samodzielnie spowodowały utratę zdolności do wykonywania pracy odpowiadającej dotychczasowym możliwościom zdrowotnym ubezpieczonego.

Z ustaleń stanowiących podstawę zaskarżonego wyroku wynika, że w okresie zatrudnienia u skarżącego pojawiły się nowe oraz nasiliły się istniejące wcześniej dolegliwości związane z wtórnymi zmianami w kręgosłupie piersiowym oraz wyrównawczymi zmianami w odcinku szyjnym i lędźwiowo-krzyżowym, niepowodujące jednak istotnego pogorszenia w układzie ruchu i układzie krążenia. Skarżący ustaleń tych nie kwestionuje, ale zarzuca, że Sąd drugiej instancji nie wyjaśnił kluczowej okoliczności, a mianowicie czy - stwierdzone przez biegłych i będące konsekwencją postępującego schorzenia - nowe i nasilone dolegliwości związane z wtórnymi i wyrównawczymi zmianami poszczególnych odcinków kręgosłupa, powodują niezdolność do dalszego wykonywania pracy w charakterze telemarketera, odpowiadającej jego dotychczasowym możliwościom zdrowotnym.

Sąd odwoławczy istotnie kwestii tej nie rozważał i nie poczynił w tym zakresie jasnych ustaleń, a wskutek nieuwzględnienia wniosku dowodowego skarżącego wyrokował w sprawie, w której sporne okoliczności nie zostały dostatecznie wyjaśnione. Uzasadnia to uznanie nie tylko trafności zarzutu naruszenia art. 217 § 3 k.p.c. (stosowanego w postępowaniu apelacyjnym poprzez art. 391 § 1 k.p.c.), ale także art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach poprzez zastosowanie prawa materialnego do niedostatecznie ustalonego stanu faktycznego (por. wyroki z dnia 23 listopada 2007 r., II PK 89/07, LEX nr 863972 oraz z dnia 4 kwietnia 2014 r., I UK 377/13, LEX nr 1458710 i powołane w nich orzeczenia).

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji wyroku na podstawie art. 398¹⁵ § 1 oraz odpowiednio stosowanego art. 108 § 2 k.p.c.